

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Стратегічна екологічна оцінка»

Ступінь освіти	магістр
Освітньої програми	Екологія
Тривалість викладання	1 семестр (1 чверть)
Заняття:	осінній семестр
лекції:	2 години
практичні заняття:	3 години
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: Екології та технологій захисту навколишнього середовища

Викладачі:

Миронова Інна Геннадіївна

доцентка, канд. техн. наук, доцентка кафедри екології та ТЗНС

Персональна сторінка

<https://ecology.nmu.org.ua/ua/Personal/Mironova.php>

Е-mail:

mironova.i.g@nmu.one

Ломазов Павло Костянтинович

асистент кафедри екології та ТЗНС

Персональна сторінка

<https://ecology.nmu.org.ua/ua/Personal/Lomazov.php>

Е-mail:

lomazov.pa.k@nmu.one

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Стратегічна екологічна оцінка» – фахова освітня компонента спеціальності «Екологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Дисципліна націлена на оволодіння слухачами сучасними теоретичними і практичними знаннями з основ стратегічної екологічної оцінки (CEO) як інструменту збалансованого (сталого) розвитку; набуття умінь та навичок з організації процесу CEO; здобуття знань та вмінь щодо інтеграції процесу CEO з процесами розроблення стратегій, програм і планів на національному та регіональному рівнях; отримання практичних навичок щодо виконання SWOT – аналізу.

Вивчення дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка» сприяє розвитку у здобувачів уявлень про збалансований (сталий) розвиток, оскільки він дає можливість враховувати, поряд з економічними, екологічні фактори вже на стадії формулювання цілей, планування та прийняття рішень про провадження тієї чи іншої діяльності.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни полягає в формуванні компетентностей щодо забезпечення процедури стратегічної екологічної оцінки наслідків виконання документів державного планування для довкілля, в у тому числі для здоров'я населення, а також розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків реалізації запланованої діяльності; інтеграції стратегічних екологічних оцінок (CEO) у розроблення стратегій, програм і планів на національному та регіональному рівнях.

3. Результати навчання

- аналізувати стратегії сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць з врахуванням специфіки виробничої діяльності;
- застосовувати сучасні методи обробки результатів екологічних досліджень;
- розробляти процедури управління персоналом і ресурсами та планувати природоохоронні заходи впродовж всього життєвого циклу продукції та послуг;
- застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах;
- працювати з базами даних національних та міжнародних онлайн-платформ, що містять актуальну інформацію про стан довкілля, з іншими сучасними інформаційними ресурсами з питань екології, природокористування та захисту довкілля;
- працювати з Єдиним реєстром стратегічної екологічної оцінки;

- аналізувати та прогнозувати складні явища у природоохоронній діяльності; знати можливості та переваги SWOT-аналізу;
- оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища;
- вміти обирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від рівнів техногенного навантаження на територію;
- оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів небезпеки на стан довкілля та людину;
- розробляти рекомендації щодо запобігання або зменшення екологічних наслідків реалізації програмних документів;
- застосовувати принципи еколого-інженерного планування на різних рівнях управління та виконувати еколого-експертні оцінки впливу на довкілля реалізації документів державного планування.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
1. Основи стратегічної екологічної оцінки. Основні поняття, мета, нормативно-правова база проведення СЕО, принципи, можливості та переваги СЕО, застосування СЕО та суб'єкти стратегічної екологічної оцінки (СЕО) і їх повноваження
2. Процес СЕО. Системність та комплексність процесу оцінки екологічних наслідків пропонуваніх стратегій, планів і програм з метою забезпечення їх врахування на ранніх стадіях прийняття рішень разом з соціальними та економічними аспектами
3. Порядок проведення стратегічної екологічної оцінки. Опис та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля. Етапи СЕО. Врахування екологічного стану територій, зокрема зелених зон та порушених промислових земель, під час оцінювання наслідків реалізації документів державного планування.
4. Методологія проведення СЕО. Визначення сфери охоплення СЕО. Оцінювання наслідків реалізації стратегій, планів і програм для довкілля. Використання результатів інструментальних досліджень і біоіндикації для оцінювання екологічних впливів. Порівняння альтернатив розвитку промислових територій та природоохоронних рішень. Звіт про СЕО. Участь громадськості.
5. Моніторинг фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення
6. Основні методи стратегічної екологічної оцінки. Загальна характеристика методів СЕО. Аналітичні методи. Методи оцінювання стану зелених насаджень та екологічного потенціалу урбанізованих територій. Використання результатів фізико-хімічних досліджень та біоіндикації для оцінювання антропогенного впливу на довкілля. Аналіз зацікавлених сторін. Методи участі громадськості.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
1.	Складання алгоритму здійснення стратегічної екологічної оцінки
2.	Робота з базою даних національної онлайн-платформи «ЕкоСистема», з інформаційними системами Державної служби геології та надр України, Державного агентства водних ресурсів України, Публічною кадастровою картою, картою Смарагдової мережі (Emerald Network) та іншими вітчизняними та іноземними електронними ресурсами з питань екології, природокористування та захисту довкілля
3.	Смарагдова мережа (Emerald Network)
4.	Застосування SWOT-аналізу екологічної ситуації під час проведення СЕО
5.	Процедура участі громадськості під час розробки та прийняття рішень стратегічного характеру, що мають вплив на довкілля
6.	Аналіз матеріалів звітів про СЕО для міст і регіонів України
7.	Розробка супровідної документації до процедури СЕО

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Використовуються інструментальна база кафедри екології та технологій захисту навколишнього середовища, а також комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Дистанційна платформа Moodle, MS Office Teams.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90...100	відмінно
74...89	добре
60...73	задовільно
0...59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше як 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом	Бонус
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні		
60	40	30	100	10

Практичні роботи приймаються за контрольними запитаннями до кожної з роботи. Оцінювання практичних робіт здійснюється шляхом розрахунку

середнього арифметичного балу за складеними практичними роботами.

Теоретична частина оцінюється за результатами тестування.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

Відкриті запитання оцінюються шляхом тестування. Всього 30 тестів. За кожний тест здобувач отримує **2 бали (разом 60 балів)**.

6.4. Критерії оцінювання практичної роботи

За кожну практичну роботу здобувач вищої освіти може отримати наступну кількість балів:

40 балів: виявлено підвищений рівень засвоєння обсягу знань і набуття вмінь; якісно, ретельно, самостійно та в повному обсязі виконано завдання. Матеріал викладено в логічній послідовності, без мовних помилок, а власні висновки студента відповідають темі практичного завдання.

30 балів: показано оволодіння достатнім обсягом знань і вмінь під час виконання завдання; продемонстровано самостійність в отриманні розрахунково-аналітичних даних, але з незначними неточностями; точність і чіткість мови, а власні висновки студента відповідають темі практичного завдання.

20 балів: недостатньо показано оволодіння обсягом знань і вмінь під час виконання завдання; продемонстровано не самостійність в отриманні розрахунково-аналітичних даних, зміст роботи викладений не завжди у логічній послідовності, в роботі зафіксовані не значні помилки, а власні висновки студента не завжди відповідають темі практичного завдання.

10 балів: виявлено змістові й лексичні помилки, зміст роботи викладено не чітко й нелогічно, але продемонстровані знання й уміння в межах навчальної програми.

0 балів: наведено неправильну відповідь, до якої не надано жодних пояснень.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути

виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.6. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувача вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Стратегічна екологічна оцінка».

7.7. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які виконали самостійну роботу (реферат), отримують додатково **10 балів** до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Зміст самостійної роботи

Вступ

1. Коротка характеристика міста
2. Характеристика поточного стану довкілля міста.....
3. SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті

4. Проведення аналізу трендів стану довкілля міста

Висновки

Перелік посилань

Теми самостійної роботи:

№ теми	Назва міста
1	Кременчук
2	Горішні Плавні
3	Жмеринка
4	Запоріжжя
5	Івано-Франківськ
6	Мелітополь
7	Хмільник
8	Бердянськ
9	Долина
10	Енергодар
11	Коломия
12	Ладижин
13	Миргород
14	Полтава
15	Яремче

7.8. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті

Результати навчання, здобуті студентами у неформальній та/або інформальній освіті можуть бути визнані відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» (<https://surl.li/jnwwii>), в якому наведена відповідна процедура визнання результатів: https://ecology.nmu.org.ua/ua/Studies/Unformal_2025.pdf.

8 Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Стратегічна екологічна оцінка [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів ступеня магістра освітньо-професійної програми «Технології захисту навколишнього середовища» та освітньо-наукової програми вищої освіти «Ресурсозбереження в гірничо-металургійному комплексі» зі спеціальності 183 Технології захисту навколишнього середовища / О.В. Матухно, І.Г. Миронова, П.К. Ломазов ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 37 с.

2. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО): навчальний посібник для студентів ВНЗ / Павличенко А.В., Палєхова Л.Л., Матухно О.В., Макуха М.Ю. – Дніпро: НТУ «Дніпровська Політехніка», 2024. – 254 с.

3. Стратегічна екологічна оцінка комплексного плану: практичний посібник. – Київ, 2022. – 108 с.

4. Закон України «Про Стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 р. № 2354-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 16, ст. 138. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.

5. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія "Манускрипт"» — Львів, 2019. — 128 с.

6. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: практичний посібник. – Київ, 2019. – 72 с.

7. Марушевський Г., Потапенко В. Методичні рекомендації для проведення Стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. Київ, 2019 р. Проект «Партнерство для розвитку міст». – 71 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MP-CEO_web.pdf.

8. Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник) / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія "Манускрипт"» — Львів, 2017. – 28 с.

9. Створення системи стратегічної екологічної оцінки в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/news/32088.html>.

Допоміжні

1. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (із змінами, внесеними згідно з наказом Мінприроди від 29.12.2018 № 465) «Про затвердження Методичних рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/MR-provedennya-SEO_iz-zminami.pdf

2. Директива 2001/42/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу на стан навколишнього природного середовища окремих проектів та програм. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua/file/33314

3. Звіт про Стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/aiwbwc>.

4. Кейс-стаді «Стратегічна екологічна оцінка» досвід упровадження в містах України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/529/Keys-Study-CEO.pdf>

5. Екологія, право, людина. Розділ «Огляд процедур CEO». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://epl.org.ua/poshuk/?searchWord=%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%B4%D1%83%D1%80+%D0%A1%D0%95%D0%9E>

6. Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки - <https://eco.gov.ua/registers/yedynyi-reiestr-stratehichnoi-ekolohichnoi-otsinky>

7. Khomenko O., Kononenko M., Myronova I., Kovalenko I., Cabana Edgar Cáceres, Dychkovskyi R. (2023). Technology for increasing the level of environmental safety of iron ore mines with use of emulsion explosives. *Mining Machines*, 41(1), 48-57. <https://doi.org/10.32056/KOMAG2023.1.5>
8. І.Г. Миронова, Ю.С. Воронкова, А.І. Коваленко. Шляхи підвищення ефективності функціонування міської рекреаційної інфраструктури парку. *Збірник наукових праць НГУ*. 2025. № 83-31. С. 352–364. <https://doi.org/10.33271/crpnmu/83>
9. Єгорченко Р.Р., Косенко А.В., Кононенко М.М., Хоменко О.Є., Миронова І.Г. Світовий досвід використання виробленого простору кар'єрів для створення багатофункціональних об'єктів інфраструктури. *Науковий вісник ДонНТУ*. №2(17), 2026. С. 59 – 76. ISSN 2415-7902. DOI: 10.31474/2415-7902-2026-2-17-59-76.
10. Khomenko O., Kononenko M., Myronova I., Kosenko A., & Cabana, Edgar Cáceres (2024). Environmental assessment of the use of emulsion explosives in underground iron ore mining. *Mining Machines*, 42(1), 49-58. <https://doi.org/10.32056/KOMAG2024.1.4>
11. Myronova, I., Kovrov, O., Voronkova, Y., & Kononenko, M. (2025). Environmental assessment of the impact of iron ore mine emissions on biological indicators of winter wheat. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1457(1), 012004. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1457/1/012004>